

Tariximizdə qanlı-qadala olayları, məhrumiyətləri və acıları ilə iz qoyan bir dövrün şairi idi Mikayıl Müşfiq. Çox qəribədir ki, repressiyaya məruz qalan istedadlardan danışarkən ilk yada düşənlərdən biri də məhz Mikayıl Müşfiq olur. Mikayıl Müşfiq 30-cu illər ədəbiyyatımızın ən parlaq nümayəndələrindən idi. Qısa ömür payında bir çox çətinlikləri, bədbəxtlikləri yaşamaq nəsihi olmuşdu Müşfiqin. Sevmişdi, sevilmişdi, atalıq duyğusunu dadmışdı, amma bütün sevincləri yarımçıq qalmışdı, övlad sevgisini də, eşqini də doya-doya yaşamamışdı. Lakin insanı heyretləndirəcək bir coşqu, təlatüm var idi onun əsərlərində. Bəs haradan idi bu tükənməz həyat eşqi, durmadan yazıb-yaratmaq həvəsi? Bu sualın bircə cavabı var. O, şair, doğulmuşdu, nə yaşayırsa-yaşasın, yazmaya bilməzdi. Belə bir ifadə var: Ötən əsrin 30-cu illər ədəbiyyatında M.Müşfiq xüsusi fəallığı ilə seçilir,

“Sevgi vardır ki...”

Bir daha M.Müşfiq haqqında

durmadan yazır, kitablar çap etdirirdi. Sanki ömrünün vəfa etməyəcəyini hiss edərək çalışırdı ki, vaxtının çox hissəsini ondan yadigar qalacaq əsərlərinə həsr etsin. Məhz bu səbəbdən də on bir illik yaradıcılığı dövründə neçə-neçə dillər əzbəri olan şerin müəllifi kimi şöhrət qazanmışdı. Bu şeirlərdə özünün dediyi kimi, “təcrübələr yapır”, yeni şeir şəkillərini, müxtəlif şeir ölçülərini əsərlərinə tətbiq edərək orijinal əsərlər yaradırdı.

Neyləyim ki, fikrim kimi

qəşəng olsun nəğmələrim,

Bir işıqlı, bir ətirli çələng olsun nəğmələrim?

- deyən Müşfiq şerin ideya məzmununu sənətkarlıqla vəhdətdə götürməyə xüsusi diqqət edirdi. Müşfiqin şair naturası elə idi ki, onun bədii təfəkkürünün formalaşmasında rol oynayan poetik xüsusiyyətlər - Şərq və dünya ədəbiyyatını ardıcıl və sistemli şəkildə bilməsi, yaradıcılığında bu formaların ən müxtəlif kombinasiyalarından istifadə etməsi son nəticədə janrın özünün yaddaş saxlancının keyfiyyətcə yeniləşməsinə, formanın, texniki improvizasiya vasitələrinin dolğunlaşmasına səbəb olurdu. Bu mətnlərdəki xüsusi ifadə üsulları, tərənnüm vasitələri bir faktın - yeni dövrdə baş verən hadisələrin şairin təfəkküründə tam olaraq aydınlaşmamasını, buna görə də hiss və duyğular arasında, fikir və düşüncələr arasında daxili mübarizənin getdiyini sübut edir.

Müşfiq sevgi şairi idi. Şəxsi hissələrin şair qəbində doğurduğu həyəcan, coşğunluq, romantika bədii yaradıcılığına da sirayət edir, bir çoxu yaddaşlarda hifz olunaraq zəmanəmizə çatan şeirlərin yaranmasına rəvac verirdi. Müşfiq qələmində sevgi çoxmənalı, çoxçalarlı idi.

Sevgi vardır ki, uzaqdan bizə parlaq görünür,

Ona yaxlaşmayalım, çünki o zülmətlə dolu.

Sevgi vardır ki, düşər yerlərə daim sürünür,

Öylə bir sevgi də min dürlü xəyalətlə dolu.

Sevgi vardır bizə çox dadlı əməllər gətirir,

Fəqət həpsində qaranlıq gecələr kölgəsi var,

Sevgilərdə qarışıq bilməcələr kölgəsi var.

Bu kiçik şeir parçası belə Müşfiq qəlbinin hansı hissələrə məskən olduğunu dərk etməyə kifayət edir.

M.Müşfiqin bədii irsi müxtəlif məzmunlu, orijinal strukturlu şeirlər, poemalar, dünya ədəbiyyatından tərcümələrilə də zəngindir. Müşfiq və əsərləri xatırlanarkən onun tribunallarda söylədiyi şeirlərin insanları necə coşdurduğu xüsusi qeyd olunur. Düzdür, bu əsərlərin əksəriyyəti sovet təbliğat maşınının təhrikilə yazılsa da, şairin “Yenə o bağ olaydı”, “Duyğu yarpaqları”, “Həyat sevgisi”, “Oxu tar” kimi şeirləri, “Azadlıq dastanı”, “Səhər”, “Sındırılan saz” kimi maraqlı poemaları da mövcuddur.

Müşfiq irsini araşdırarkən bir məsələ xüsusi olaraq diqqəti cəlb edir ki, şair sovet ideologiyasını, yeni həyat quruculuğunu bu qədər vəsf etdiyi, tərənnümünə çalışdığı halda, ideoloji fikirlərinə görə repressiya hədəfinə tuş gəlməsi faktları bir-birini tamamlamır. Olsun ki, 30-cu illər repressiyaları “mərkəz”dən əmriləndiriləndiyi zaman siyahını doldurmaq üçün üzde olan, xalqın ruhuna xitab edə bilən, kütləni ardınca aparmaq iqtidarına malik yüzlərlə gəncdən biri kimi Müşfiq də aradan götürülmüşdü. Təbii ki, bu prosesdə onun üzdəniyyətə “qələm yoldaşları”nın xüsusi canfəşanlılığı, prosesin sürətlənməsində tutduqları mövqe də xüsusi rol oynamışdı. Repressiya dövrünə aid materialları araşdırarkən tədqiqatçılar bir məsələni xüsusi olaraq vurğulayırlar ki, Müşfiq istedadı ilə bəzi şairlər üçün güclü rəqib idi. “Görünür, o dövrdə Müşfiqə qarşı xüsusi bir maraq var idi. Əks təqdirdə, gənc şairə qarşı belə küll halında hücumlar olmazdı.” (K.Aslan)

30-cu illər repressiyasının görünməyən, pərdəarxası tərəfləri ilə bağlı yeni faktlar zaman keçdikcə üzə çıxır, izah edilir və ictimaiyyətə təqdim olunur. Nə yazıq ki, bunların heç biri yarımçıq qalan ömürləri geri qaytarmayacaq...

Nərmən CAHANGİROVA